C/2025/760

11.2.2025.

Rezolucija Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Doprinos programu rada Europske komisije za 2025.

(C/2025/760)

Izvjestitelji: **Christa SCHWENG**
Cinzia DEL RIO
Ioannis VARDAKASTANIS

Savjetnici/ice:	Jukka AHTELA (za izvjestiteljicu, Skupina I.) Stefan GRAN (za izvjestiteljicu, Skupina II.) Piotr SADOWSKI (za izvjestitelja, Skupina III.)
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 4. Poslovnika
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	4.12.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	592
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	163/2/9

1. Uvod

1.1. Kao institucionalni glas organiziranog civilnog društva u EU-u, EGSO izražava svoje mišljenje o programu rada Europske komisije za 2025. Političke smjernice predsjednice Europske komisije Ursule von der Leyen za razdoblje 2024. – 2029. sadržavaju plan za otpornu, održivu i uključivu Europu. Doprinos tom programu rada organiziran je na temelju istih sedam naslova, čime se jača uloga socijalnih partnera i organizacija civilnog društva u oblikovanju politika EU-a. Ovaj se doprinos temelji na nekim preporukama iz rezolucije „Planiranje demokratskog napretka EU-a: rezolucija za sljedeći zakonodavni mandat”, koju je EGSO usvojio u rujnu 2024.

1.2. Prije svega, iznimno je važno da EU hitno poradi na boljoj provedbi UN-ova Programa održivog razvoja do 2030., njegovih ciljeva održivog razvoja i Pakta za budućnost. To bi se moglo postići sveobuhvatnom strategijom EU-a posvećenom promicanju mira, kao i gospodarskog i socijalnog napretka te napretka u zaštiti okoliša.

1.3. Iako se EU nalazi na prekretnici zbog ratova u susjedstvu, izazovne klimatske i digitalne transformacije te žestoke konkurencije na globalnim tržištima, temeljene vrijednosti demokracije, solidarnosti, ljudskih prava, jednakosti, socijalne pravde, održivosti i vladavine prava moraju biti u srži svih rasprava o budućnosti EU-a. Socijalni partneri i organizacije civilnog društva imaju ključnu ulogu u očuvanju i jačanju tih vrijednosti te doprinose osmišljavanju, provedbi i praćenju politika i alata na nacionalnoj i europskoj razini.

1.4. EGSO ima ključnu ulogu u poticanju stabilnog prostora za građansko djelovanje i olakšavanju konstruktivnog civilnog dijaloga. Zahvaljujući svojem opsežnom stručnom znanju i dugogodišnjem iskustvu, on djeluje kao ključna poveznica između institucija EU-a i raznih organizacija civilnog društva te osigurava da se njihov glas čuje u postupcima donošenja politika. Njegov jedinstven položaj omogućuje mu da promiče participativnu demokraciju i zagovara uključivanje raznih dionika u postupak oblikovanja politika EU-a. Djelujući kao platforma za dijalog i postizanje konsenzusa, EGSO podupire razvoj uključivih politika koje odražavaju potrebe i težnje poslodavaca, radnika i organizacija civilnog društva, čime se povećava legitimnost i učinkovitost upravljanja EU-om. EGSO naglašava važnost uključivanja svih ljudi, posebno onih iz skupina čiji se glas rijetko čuje, u dijalog na razini EU-a kako bi se produbili građanski angažman i transparentnost u svim institucijama EU-a.

1.5. Godina 2025. bit će ključna za utvrđivanje zakonodavnog djelovanja nove Europske komisije. EGSO poziva na donošenje čvrstih mjera kako bi utvrđene politike bile socijalno uključive i okolišno održive te vodile EU prema gospodarskom prosperitetu.

2. **Novi plan za održivo blagostanje i konkurentnost Europe**

2.1. S obzirom na novu geopolitičku stvarnost i sve složenije izazove EGSO poziva institucije EU-a na odlučno djelovanje radi postizanja dugoročne konkurentnosti EU-a, blagostanja za sve i predvodništva EU-a na globalnoj razini. U tu je svrhu nužno poboljšati sve politike za jačanje produktivnosti i konkurentnosti EU-a, i to usklađivanjem ključnih gospodarskih ulaganja sa zajedničkim socijalnim i okolišnim ciljevima uz promicanje socijalnog tržišnog gospodarstva i poticanje dobrobiti budućih generacija.

2.2. Nove vrste ulaganja i reformi te ubrzavanje inovacija bit će ključni za jačanje konkurentnosti i promicanje uzlazne konvergencije u cijeloj Europi. Osim toga, u okviru cilja jačanja konkurentnosti EU-a važno je uzeti u obzir i ciljeve socijalne uključenosti, koje treba uskladiti s tim ciljem.

2.3. EU-u je hitno potreban kvalitetan zeleni i socijalni plan zasnovan na ekonomiji dobrobiti i novom konceptu blagostanja za ljude i planet kako bi se osigurala provedba pravedne tranzicije i pristupa utemeljenog na ljudskim pravima. Kako ta inicijativa ne bi stvorila veliko opterećenje za poduzeća, za njezinu pravilnu i učinkovitu provedbu potrebno je utvrditi realistične akcijske planove na nacionalnoj razini i podupirati poduzeća, osobito MSP-ove, u cilju zadržavanja konkurentnosti i postizanja punog i kvalitetnog zapošljavanja. Za postizanje okolišnih ciljeva EU-a potrebni su ulaganja, istraživanje i inovacije, tehnologija, odgovarajuće vještine te europska industrijska politika u okviru koje se mogu mobilizirati javna i privatna sredstva i koja se temelji na zaštiti socijalnih standarda i kvalitetnih radnih mjesta.

2.4. Kako bi se to postiglo, Europa mora postati konkurentnija, kako je u svojem izvješću prikazao M. Draghi, te je na svim razinama potrebno podupirati europski socijalni model i kohezijsku politiku. Prema tom izvješću postoje tri područja za ponovno poticanje rasta: smanjenje inovacijskog raskoraka u odnosu na SAD i Kinu, posebno u području naprednih tehnologija, zajednički plan za dekarbonizaciju i konkurentnost te povećanje sigurnosti i smanjenje ovisnosti. Za preobrazbu gospodarstva potrebna su golema ulaganja u tim trima područjima, zbog čega EU mora osigurati financijske ulagačke kapacitete.

2.5. Kako u svojem izvješću navodi E. Letta, postojeća pravila jedinstvenog tržišta potrebno je postrožiti kako bi se stvorila nova i pravednija dinamika prekogranične mobilnosti ljudi, robe, usluga, kapitala i podataka.

2.6. EGSO je svjestan da je važno smanjiti administrativno opterećenje i troškove usklađivanja, ali naglašava da to treba učiniti na transparentan i uključiv način te da se pritom ne smije naštetiti temeljnim zakonodavnim ciljevima, već treba zadržati postojeće visoke standarde, među ostalim u kontekstu dobrobiti društva i zaštite okoliša. Kao temelj moraju postojati jasni kriteriji i učinkovita evaluacija provedbe na nacionalnoj razini. Komisija bi trebala navesti jasne i transparentne informacije o planiranim inicijativama za bolju regulativu i pobrinuti se za socijalni dijalog i potpunu uključenost civilnog društva u taj proces.

2.7. Za MSP-ove bi trebalo provesti načelo „počnimo od malih” pružanjem stabilnog zakonodavnog okvira, pojednostavnjenjem i smanjenjem administrativnih postupaka, osiguravanjem jednakih uvjeta na jedinstvenom tržištu i omogućavanjem MSP-ovima da imaju pristup obnovljivoj energiji po pristupačnim cijenama;

2.8. Treba hitno ulagati u inovacije i proizvodnju na temelju otvorene strateške autonomije, uz usmjerenost na industriju s nultim neto emisijama, kružno gospodarstvo, kritične sirovine, Akt o čipovima te obrambene i strateške tehnologije. Ta bi ulaganja trebalo na održiv način uskladiti sa zajedničkim društvenim i okolišnim ciljevima.

2.9. Trebalo bi donijeti kvalitetnu europsku industrijsku strategiju kako bi se dopunio cilj smanjenja emisija CO_2 za 90 % do 2040. te zadržala i stvorila visokokvalitetna radna mjesta u Europi. Stoga je hitno potreban sveobuhvatan akcijski plan, kao što je predstojeći plan za čistu industriju u okviru europskog zelenog plana, kao strateški prioritet za povećanje i osiguravanje održive konkurentnosti EU-a. Trebalo bi utvrditi i na odgovarajući način promicati ciljane popratne mjere zelene tranzicije za potporu najpogođenijim sektorima i regijama te poduzećima i radnicima kako bi se olakšalo predviđanje promjena i upravljanje njima u okviru poštenog i pravednog postupka.

2.10. EGSO poziva na tehnološki preokret koji koristi svima kako bi digitalizacija dovela do smanjenja, a ne povećanja nejednakosti, što se može postići, primjerice, ulaganjem u kvalitetnu javnu digitalnu infrastrukturu ključnu za javne usluge. U tom kontekstu EGSO traži da Europska komisija pomoću Mehanizma za oporavak i otpornost procijeni razinu poboljšanja digitalizacije u javnoj upravi u nacionalnim planovima za oporavak i otpornost, koji će isteći 2026.

2.11. Digitalizacija, uključujući umjetnu inteligenciju, iz temelja mijenja svijet rada i otvara golem potencijal za povećanje produktivnosti u svim granama gospodarstva. Početkom 2025. godine EGSO će usvojiti posebno mišljenje zajedno s mišljenjem na zahtjev poljskog predsjedništva o utjecaju umjetne inteligencije na zdravlje i sigurnost na radu. Trebalo bi dodatno procijeniti učinak algoritamskog upravljanja na radne uvjete i organizaciju rada, pri čemu valja zajamčiti načelo ljudske kontrole.

2.12. Potrebni su revolucija vještina i djelovanje na europskoj razini jer je EU daleko ispod cilja da 60 % odraslih sudjeluje u osposobljavanju utvrđenog u Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava. EGSO poziva na dostavljanje pouzdanih i ažuriranih podataka za praćenje te stope sudjelovanja. EGSO uvelike podupire predloženi strateški plan za obrazovanje u području STEM-a s učinkovitim planom provedbe. Socijalni partneri i organizacije civilnog društva trebali bi biti u potpunosti uključeni u te procese.

2.13. EGSO sa zanimanjem prima na znanje predloženu inicijativu o radu na daljinu i pravu na isključivanje te od Europske komisije traži da je uključi u program rada za 2025.

2.14. Tvornice umjetne inteligencije trebale bi prioritetno surađivati s MSP-ovima i lokalnim inovacijskim centrima kako bi koristi od umjetne inteligencije bile široko dostupne. EGSO preporučuje da posluju u skladu sa strogim etičkim standardima kako bi se zajamčile transparentnost, odgovornost i zaštita temeljnih prava. EGSO u to želi biti uključen od samog početka.

2.15. Snažnija, transformativna i konkurentna industrijska baza iziskuje golema ulaganja koja bi trebalo financirati, regulirati i provoditi na način kojim se čuva cjelovitost jedinstvenog tržišta i uklanjaju razlike u rastu, produktivnosti i inovacijama između EU-a i njegovih međunarodnih partnera i glavnih konkurenata. Potrebne su znatne količine javnih sredstava kako bi se potaknula privatna ulaganja u područjima u kojima poslovni model za ugljično neutralna rješenja još ne postoji i u strateškim sektorima čija bi se proizvodnja inače odvijala u geoekonomski konkurentnim regijama svijeta u kojima bi se ovisnosti mogle zloupotrebljavati.

2.16. EGSO stoga podržava uspostavu novog Europskog fonda za konkurentnost za novi i pojačani proračun u sljedećem višegodišnjem financijskom okviru. On bi trebao uključivati veća javna ulaganja i djelovanja za poticanje ulaganja u strateške tehnologije i privatna ulaganja u zajedničke ciljeve, među ostalim putem EIB-a.

2.17. To je ključan cilj za prelazak na zajedničke projekte financirane europskim sredstvima u strateškim sektorima s jasnom dodanom vrijednošću EU-a. Važni projekti od zajedničkog interesa koji se podupiru iz Europskog fonda za konkurentnost trebali bi podržavati ključna partnerstva.

2.18. EGSO pozdravlja reviziju pravila o državnim potporama u području stanovanja. Potrebno je održati širu raspravu o tim pravilima te o politici tržišnog natjecanja i industrijskoj politici u skladu s političkim i gospodarskim kretanjima, pri čemu u prvom planu trebaju biti strateški ciljevi zelene i digitalne tranzicije.

2.19. Kako bi se smanjila ovisnost Europe o stranim izvorima energije i potaknula njezina strateška autonomija, regulatornim okvirom EU-a trebali bi se stvoriti uvjeti za okolišno prihvatljivu, cjenovno pristupačnu, dostupnu i pouzdanu opskrbu energijom, kako je navedeno u okviru energetske unije. EGSO naglašava da se opskrba energijom smatra uslugom od općeg interesa.

2.20. EU bi trebao poduzeti hitne mjere za uspostavu punopravne europske zdravstvene unije i intenzivno ulagati u suradničke medicinske istraživačke projekte, kao što je bio slučaj u odgovoru na pandemiju bolesti COVID-19. EGSO potiče EU da donese akcijski plan za borbu protiv rijetkih bolesti i da u okviru europskog zdravstvenog jamstva prizna pravo građana na kvalitetnu, cjenovno pristupačnu i dostupnu zdravstvenu skrb. Ta je predanost ključna za zaštitu javnog zdravlja kao okosnice kvalitete života i otpornosti u EU-u.

2.21. EGSO poziva na donošenje europskog jamstva za skrb kako bi se omogućio pristup cjenovno pristupačnoj i visokokvalitetnoj skrbi te pružila potpora njegovateljima. Nužno je privući nove radnike i radnice u zdravstveni sektor s dobrim radnim uvjetima te ulagati u obrazovanu, kvalificiranu, rodno uravnoteženu i motiviranu radnu snagu koja uživa dobar ugled u društvu i prima primjerenu plaću.

2.22. EGSO naglašava da je potrebno ojačati okvir za kibernetičku sigurnost zdravstvenog sektora s obzirom na sve veće oslanjanje na digitalne tehnologije u medicinskoj skrbi. Europski akcijski plan za kibernetičku sigurnost bolnica i pružatelja zdravstvene zaštite trebao bi biti usmjeren na tri glavna područja, i to na poboljšanu infrastrukturu za kibernetičku sigurnost bolnica i pružatelja zdravstvene zaštite, na potporu manjim pružateljima zdravstvene zaštite i na javno-privatna partnerstva za kibernetičku otpornost.

2.23. Osim toga, primjenom umjetne inteligencije u zdravstvu trebala bi se povećati kibernetička sigurnost, pojednostaviti dijagnostika, postići usklađenost s europskim akcijskim planom za kibernetičku sigurnost radi sigurnije i uključivije digitalne tranzicije te ujedno očuvati skrb usmjerena na čovjeka.

3. **Novo doba za europsku obranu i sigurnost**

3.1. Sigurna Europa ona je koja ujedno poštuje socijalnu i gospodarsku pravdu. EGSO se zalaže za promicanje mira, sigurnosti i obrane, globalne pravde i globalnog napretka aktivnim angažmanom za mir, podupiranje multilateralnog sustava, pošteno tržišno natjecanje, borbu protiv siromaštva, poticanje socijalnog i civilnog dijaloga, promicanje demokracije, ljudskih prava te humani sustav upravljanja migracijama.

3.2. EU bi u nekoliko područja trebao osnažiti svoje građane i zajamčiti im sigurnost, odnosno zaštititi ih od vanjskih neprijatelja, zdravstvenih rizika i budućih pandemija, od hibridnih prijetnji i zlouporabe naprednih digitalnih tehnologija, od rizika od siromaštva, isključenosti i diskriminacije (pri čemu svima treba pružiti gospodarske prilike i mogućnosti zapošljavanja), od rizika od kriznih situacija povezanih s klimom i bioraznolikošću te, naposljetku, od prijetnji participativnoj demokraciji, uz aktivno sudjelovanje građana u građanskom, političkom i demokratskom životu.

3.3. Usmjerenost na obrambenu industriju i Platformu za strateške tehnologije za Europu (STEP) ne bi trebala biti na štetu javnih rashoda u drugim industrijskim sektorima i osnovnih usluga kao što su zdravstveni sustavi, obrazovanje i pravosuđe, niti bi trebala utjecati na njihovu održivost, kvalitetu i uključivost. Financiranje ratnih industrijskih sektora nedvojbeno će biti tema burne javne rasprave. Ulaganja u sigurnost i obranu nisu djelotvorna ako je društvo podijeljeno. Glavni cilj europske obrambene politike trebao bi biti koordinacija potrošnje i infrastrukture, mapiranje tehnoloških potreba i otklanjanje rascjepkanosti među državama članicama.

3.4. Zajednička obrambena politika EU-a zahtijeva i istinsku i cjelovitu zajedničku vanjsku politiku sveobuhvatniju od postojeće pojačane suradnje (tj. zajedničku vanjsku i sigurnosnu politiku). EU bi u tu svrhu trebao raspolagati odgovarajućim materijalnim i nematerijalnim sredstvima, uključujući vlastita sredstva.

3.5. EGSO se zalaže za jačanje zajedničke sigurnosne i obrambene politike EU-a i izgradnju istinske europske obrambene unije, uključujući unapređenje zajedničkih strateških i ključnih tehnologija i obrambenih sposobnosti EU-a te bolju suradnju s partnerima istomišljenicima.

3.6. EGSO se zalaže da EU u okviru *pakta o migracijama i azilu* uspostavi odgovarajuću ravnotežu između učinkovitog i realističnog upravljanja migracijama, koje mora biti humano i održivo, i da promiče zakonite načine ulaska u EU, a da pritom jamči sigurnost i kontrolu svojih vanjskih granica, pristup azilu utemeljen na pravima i uključivanje migranata i izbjeglica na tržište rada. EU bi se trebao usredotočit na mogućnosti povezane s migracijama, kao i na potrebu za učinkovitim integracijskim politikama i za osmišljavanjem i promicanjem zakonitih putova. Stoga EGSO podržava partnerstvo Europske komisije sa sigurnim zemljama. U svakom trenutku treba jamčiti potpuno poštovanje ljudskih prava i solidarnost među državama članicama. Migracije se ne smiju razmatrati samo sa sigurnosnog stajališta.

3.7. EGSO ističe ključnu ulogu organizacija civilnog društva, socijalnih partnera i građana volontera u poticanju socijalne pravde i otpornosti unutar sigurnosnog okvira EU-a. Ti akteri znatno doprinose socijalnoj koheziji tako što smanjuju polarizaciju, promiču ravnopravnost i jačaju demokratske vrijednosti. Njihov rad jača otpornost društva na izazove kao što su klimatske promjene, gospodarska nestabilnost i društvene podjele. EU ih mora aktivno podupirati i uključiti kao ključne partnere u održavanju sigurne, pravedne i uključive Europe.

4. **Pružanje podrške građanima, jačanje naših društava i našeg socijalnog modela**

4.1. Europski stup socijalnih prava u potpunosti je potvrđen kao jedan od temelja EU-a, a dobro funkcioniranje socijalnih država i uključiva socijalna ulaganja ključni su za stvaranje socijalno i gospodarski otpornog društva.

4.2. EGSO ističe da bi europski stup socijalnih prava trebao i dalje biti „kompas" za usmjeravanje rada na poboljšanju socijalne kohezije i radnih uvjeta. EGSO pozdravlja prijedlog za donošenje *novog akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava* i ciljeva za 2030. u pogledu zapošljavanja, obrazovanja, vještina i siromaštva. Potreban je pluralistički pristup kako bi se:

(a) uvele, provele i pratile postojeće inicijative u području zapošljavanja i socijalnih pitanja, zajedno s financijskom potporom (fondovi EU-a) namijenjenom politikama i programima kojima se izravno doprinosi ostvarenju ciljeva europskog stupa socijalnih prava;

(b) zakonodavnim i/ili nezakonodavnim mjerama prevladali izazovi u području zapošljavanja i socijalni izazovi s kojima se Europa suočava;

(c) prepoznala i ojačala veza između europskog stupa socijalnih prava i procesa europskog semestra kao ključne sastavnice okvira EU-a za društveno-gospodarsko upravljanje. Novi okvir za socijalnu konvergenciju je alat za praćenje napretka te ostvarenje odgovarajuće provedbe i financiranja socijalnih politika.

Socijalni partneri i organizacije civilnog društva trebali bi biti u potpunosti uključeni u cijeli ciklus semestra.

4.3. Socijalni dijalog na svim razinama može imati ključnu ulogu u poboljšanju rasta, produktivnosti, zapošljavanja i konkurentnosti europskih poduzeća na globalnim tržištima. Od presudne je važnosti za poticanje i jačanje kolektivnog pregovaranja, zajedno s pravom radnika na informiranje i savjetovanje te većim sudjelovanjem, u skladu s nacionalnim zakonima i praksama. Takvi su instrumenti potrebni za upravljanje učinkom novih tehnologija, digitalizacije i umjetne inteligencije na radnom mjestu kako bi se poboljšali radni uvjeti i prava radnika. E. Letta i M. Draghi u svojim su izvješćima naglasili da je potrebno ojačati socijalni dijalog kao ključnu sastavnicu održive konkurentnosti EU-a i dobrog funkcioniranja unutarnjeg tržišta. EGSO podržava inicijativu za *stvaranje novog pakta za europski socijalni dijalog* početkom 2025. i dodatno poziva Europsku komisiju da promiče ishode europskog socijalnog dijaloga, potiče učinkovitu provedbu autonomnih sporazuma i podupire provedbu socijalnog dijaloga na nacionalnoj razini te naglašava da bi okvir za socijalnu konvergenciju europskog semestra bio dragocjen alat za te aktivnosti.

4.4. Iznimno je važno savjetovanje s radnicima kako bi se podržala transformativna dimenzija strategije EU-a za sigurnost i održivost, a ujedno i kako bi se uzeo u obzir predviđeni učinak revolucionarnih tehnologija kao što je umjetna inteligencija.

4.5. EGSO podržava Komisijin *plan za kvalitetna radna mjesta*, koji je usmjeren na provedbu i praćenje svih postojećih inicijativa u socijalnom području, uspostavu dobrih radnih uvjeta, osposobljavanje i pravednu promjenu radnog mjesta za radnike (posebno povećanjem obuhvata kolektivnog pregovaranja) i samozaposlene osobe. Za to su potrebne namjenske inicijative i ulaganja. Važno je poticati socijalno uključivo i pravedno tržište rada, a potrebne su i mjere konkretno usmjerene na žene, mlade i osobe s invaliditetom.

4.6. EGSO poziva na djelovanje u pogledu ciljeva održivog razvoja i naglašava da prva sveobuhvatna *strategija EU-a za borbu protiv siromaštva*, kojom se nastoje ispuniti neposredne potrebe i otkloniti duboko ukorijenjeni uzroci, mora uključivati koordinirano djelovanje u svim državama članicama kako bi se smanjilo siromaštvo. Trebala bi biti u velikoj mjeri usklađena s europskim stupom socijalnih prava i podrazumijevati koordinirana nastojanja svih država članica da primjenjuju najbolje prakse kako bi se postiglo održivo i mjerljivo smanjenje siromaštva. EGSO ističe

važnost sveobuhvatnog pristupa za jačanje mreža socijalne sigurnosti i poticanje uključivog gospodarskog rasta, pri čemu nitko ne smije biti zapostavljen. EGSO zagovara razvoj snažne socijalne ekonomije provedbom preporuke Vijeća za socijalnu ekonomiju da se podupiru društveno odgovorne poslovne prakse i javna korist.

4.7. EGSO podržava imenovanje europskog povjerenika za stanovanje, kao i europski plan za cjenovno pristupačno stanovanje. Taj je plan ključna inicijativa za omogućivanje cjenovno pristupačnog, dostupnog, primjerenog i održivog stanovanja za sve građane EU-a. U sklopu sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira trebalo bi mobilizirati znatna financijska sredstva, posebno za ranjive skupine, kao što su starije osobe, osobe s invaliditetom i obitelji s niskim prihodima. EGSO se zalaže za uspostavu platforme EU-a za ulaganja kako bi se olakšala nacionalna, regionalna i lokalna partnerstva te okončala stambena isključenost i omogućile uključive i pravedne stambene politike.

4.8. Angažman mladih ključan je za budućnost Europe. EGSO pozdravlja činjenicu da će svi povjerenici organizirati svoje prve godišnje *dijaloge o politikama za mlade u prvih 100 dana* mandata. Mladima se mora omogućiti prostor za strukturirano sudjelovanje, a u prvom planu treba biti način na koji njihova inovativnost, angažman i predanost mogu oblikovati budućnost EU-a, uz potpuno poštovanje socijalnog dijaloga i prava socijalnih partnera. Odbor poziva Europsku komisiju da poduzme konkretne korake za poboljšanje Garancije za mlade i inicijative ALMA, kao i da procijeni europsko jamstvo za djecu.

4.9. EGSO se zalaže za poduzimanje hitnih koraka za uspostavu Unije ravnopravnosti za sve ljude, utemeljene na načelima međugeneracijske pravednosti, te poziva Europsku komisiju da osnuje posebnu Glavnu upravu za ravnopravnost. Ti koraci moraju uključivati hitne pravne lijekove za borbu protiv sustavne diskriminacije, promicanje jednakih mogućnosti i zaštitu prava za sve, bez obzira na podrijetlo ili identitet. Bit će potrebno ojačati postojeće pravne okvire za borbu protiv diskriminacije i pobrinuti se za njihovu potpunu provedbu i izvršenje. To mora biti temelj za procjenu prethodnih strategija i razvoj *nove strategije za rodnu ravnopravnost za razdoblje nakon 2025., plana za prava žena, nove strategije protiv rasizma za razdoblje nakon 2025., ažurirane strategije za ravnopravnost LGBTQI osoba, europske strategije za starije osobe* i dijela europske strategije za prava osoba s invaliditetom za razdoblje nakon 2025. Marginalizirane zajednice i skupine čiji se glas rijetko čuje moraju biti u središtu oblikovanja uključivijeg EU-a. EGSO poziva na dogovor o horizontalnoj Direktivi EU-a o nediskriminaciji, koja je u Vijeću blokirana već više od 16 godina.

4.10. EGSO preporučuje promicanje europskog modela socijalnog tržišnog gospodarstva podupiranjem poduzetništva i inovacija, pružanjem kvalitetnih radnih mjesta, uključujući nove oblike rada i poboljšanje radnih uvjeta, ulaganjem u kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje i vještine, osiguravanjem prava na osposobljavanje i cjeloživotno učenje, uključujući prekvalifikaciju i usavršavanje kvalitetnih stručnih vještina, poticanjem suradnje među ustanovama za obrazovanje i osposobljavanje te uspostavom djelotvornog pristupa kvalitetnom osposobljavanju za sve. Osim toga, prioritet bi trebalo dati uključivosti u obrazovanju, a trebalo bi donijeti i mjere za poboljšanje pravednog pristupa, posebno u europskom prostoru obrazovanja. Jačanjem mobilnosti u okviru programa Erasmus+ na svim razinama obrazovanja može se jačati zajednički europski identitet i vrijednosti među mladima.

5. **Održavanje kvalitete života: sigurnost opskrbe hranom, voda i priroda**

5.1. Klimatske promjene ozbiljna su prijetnja gospodarskom i društvenom razvoju te zahtijevaju sveobuhvatnu dugoročnu strategiju i koordinirano djelovanje na svim razinama.

5.2. Komisija bi trebala poduzeti korake za napredak u pogledu strategije održivog financiranja kako bi se tokovi ulaganja preusmjerili prema održivim aktivnostima. U tom bi kontekstu trebalo razmotriti socijalnu taksonomiju za održiva ulaganja.

5.3. EGSO se zalaže za EU koji štiti od postojećih i budućih rizika od klimatskih promjena, onečišćenja i gubitka bioraznolikosti. EU mora poduzeti korake za smanjenje emisija za 90 % do 2040., izgradnju otpornosti na klimatske promjene i obnovu prirode i bioraznolikosti kako se ne bi ugrozilo osiguravanje osnovnih potreba (hrana, voda, energija, javno zdravlje itd.) u EU-u i svijetu.

5.4. Plavi plan EU-a također je jedno od glavnih prioritetnih područja. S obzirom na ključnu važnost vode te trenutačne i buduće izazove s kojima se suočavaju svijet i naš kontinent vodu bi trebalo smatrati prioritetom, a plavi plan EU-a trebalo bi donijeti kao samostalnu stratešku politiku jer se vodna politika ne može ograničiti samo na klimatsku politiku. Izazove povezane s vodom Europa može pretvoriti u nove prilike za tehnološki razvoj, društveni napredak, nova radna mjesta, vještine i rast poslovanja, pritom poštujući okoliš i štiteći vodne resurse u korist cijelog društva.

5.5. EGSO preporučuje poduzimanje koraka za oživljavanje poljoprivrednog sektora EU-a i poticanje ruralnog razvoja tako da ga se učini privlačnijim mladima, ženama, obiteljskim te malim i srednjim poljoprivrednim gospodarstvima i poduzećima, čime bi se spriječilo iseljavanje iz ruralnih područja. Tim bi poljoprivrednicima trebalo pružati potporu u okviru primjereno financirane zajedničke poljoprivredne politike za razdoblje nakon 2027., kojom će se zaštititi europska proizvodnja hrane i osigurati njezina otpornost. Poljoprivreda i dinamične ruralne zajednice bit će održive samo ako se na uravnotežen način zadovolje gospodarske, socijalne i ekološke potrebe. To bi trebalo uzeti u obzir u *viziji za poljoprivredu i hranu*, koja mora uključivati gospodarske i socijalne ciljeve te ciljeve u području okoliša kako bi se stvorio otporan i održiv poljoprivredni krajolik. Ta bi vizija trebala podrazumijevati i mjere za poticanje inovacija u održivim poljoprivrednim praksama otpornima na nedostatak vode i potporu lokalnim prehrambenim sustavima, koji su ključni za sigurnost opskrbe hranom i dobrobit ruralnih zajednica.

6. **Zaštita demokracije i poštovanje vrijednosti**

6.1. Svojim neumornim radom na promicanju angažmana građana i aktivnog građanstva, jačanju socijalnog dijaloga, podupiranju civilnog dijaloga, zagovaranju ljudskih prava i poticanju demokratskih praksi civilno društvo daje neprocjenjiv doprinos snazi, otpornosti i legitimnosti EU-a.

6.2. EGSO poziva institucije EU-a da prepoznaju vrijednost civilnog društva kao ključnog aktera u osmišljavanju i provedbi politika EU-a za održivi rast, obranu demokracije i socijalnu pravdu, uključujući pravednu tranziciju u korist građana, radnika i poduzeća. Svojom interakcijom s javnim tijelima na svim razinama i sposobnošću da tu temu s političke scene prenesu u zajednicu civilno društvo pomaže najugroženijima i osobama koje se teže prilagođavaju promjenama. Nadalje, EGSO smatra da volontiranju treba odati priznanje kao jednom od najvažnijih oblika aktivnog građanstva. Treba poduzeti korake kako bi ga se uvažavalo i podupiralo kao oblik građanskog djelovanja kojim se jačaju građansko sudjelovanje i participativna demokracija.

6.3. EGSO se zalaže da EU u eventualnim budućim revizijama Ugovorâ razmotri mogućnost uvođenja promjena u mehanizme donošenja odluka kako bi zajamčio poštovanje vladavine prava, temeljnih prava i raznolikosti. Demokraciju treba zaštititi od unutarnjih i vanjskih prijetnji razvojem poticajnog prostora za građansko djelovanje unutar i izvan granica EU-a te izmjenom paketa mjera za obranu demokracije kako bi se uklonile rupe u zakonu koje potkopavaju demokratske institucije, pri čemu se treba pobrinuti da se sve države članice pridržavaju zajedničkih europskih vrijednosti i načela.

6.4. EGSO pozdravlja činjenicu da će Komisija u godišnje izvješće o vladavini prava uključiti poglavlje o dimenziji jedinstvenog tržišta.

6.5. EGSO pozdravlja uspostavu novog europskog štita za zaštitu demokracije radi suzbijanja inozemnog upletanja i dezinformacija i radi očuvanja integriteta demokratskih procesa u cijelom EU-u. Rana provedba akcijskog plana za europsku demokraciju trebala bi biti usmjerena na zaštitu građanskih prava, borbu protiv diskriminacije i poticanje uključivosti, čime bi se ojačala uloga civilnog društva u izgradnji održivih i pravednih društava.

6.6. EGSO poziva na strukturnu potporu neovisnim i kvalitetnim organizacijama civilnog društva na europskoj i nacionalnoj razini kako bi se uvažila uloga koju uz filantropiju i zajedno sa socijalnim partnerima imaju u poticanju otpornih društava i demokracije putem civilnog i socijalnog dijaloga. Kako bi se stvorilo istinski poticajno okruženje, EU mora staviti te dijaloge u prvi plan i donijeti direktivu o statutu europskog prekograničnog udruženja. EGSO se zalaže za aktivno sudjelovanje organizacija civilnog društva i socijalnih partnera u oblikovanju, provedbi, praćenju i evaluaciji politika kako bi se poboljšala demokratska, socijalna i gospodarska vitalnost EU-a. Radi učinkovite provedbe članka 11. Ugovora o Europskoj uniji dijalog s predstavničkim udrugama mora biti otvoren, transparentan i redovit. EGSO poziva na to da se na programe financiranja EU-a kao što su Erasmus+, Obzor Europa i kohezijski fondovi primjenjuju kriteriji utemeljeni na vrijednostima kako bi se podržavali projekti koji su usklađeni s demokratskim načelima.

6.7. Uzimajući u obzir predanost Europske komisije *jačanju suradnje s organizacijama civilnog društva*, EGSO poziva institucije EU-a da preuzmu vodeću ulogu i razviju strategiju za civilno društvo s jasnim akcijskim planom. Nadalje, EGSO poziva na izradu godišnjeg pregleda stanja civilnog dijaloga ili prostora za građansko djelovanje, kojim će se preispitati jesu li tijekom savjetovanja uzeti u obzir doprinosi organizacija civilnog društva. Taj bi pregled stanja omogućio da se svake dvije godine izradi izvješće o civilnom dijalogu u kojem se ocjenjuju civilni dijalog i djelotvornost organizacija civilnog društva. EGSO namjerava blisko surađivati s Europskom komisijom i drugim ključnim dionicima na stvaranju i redovitom radu platforme civilnog društva i upravljanju njome, kako je najavljeno u mandatnom pismu kandidatu za povjerenika Europske komisije McGrathu.

6.8. EGSO je duboko zabrinut zbog razvoja događaja u nekim državama članicama koji su doveli do smanjenja prostora za organizacije civilnog društva. Te organizacije imaju ključnu ulogu u obrani temeljnih prava i sloboda te borbi protiv sve većeg populizma. EU treba nastaviti borbu protiv tih promjena provedbom postupaka iz članka 7. i zamrzavanjem europskih sredstava namijenjenih državama članicama koje ne poštuju vladavinu prava, neovisnost pravosudnog sustava ili temeljna prava, kao što su sloboda udruživanja ili pravo izražavanja, ili koje ograničavaju slobodu tiska i medija radi manipuliranja javnim diskursom.

7. **Globalna Europa: iskorištavanje naše snage i partnerstava**

7.1. Kako bi se postigla veća politička integracija i promicao globalni mir, od presudne su važnosti bolja strateška autonomija, zaštita našeg gospodarstva od tehnološkog izmještanja te zajednička, istinska i punopravna vanjska politika. U tu bi svrhu EU u multilateralnim institucijama trebao nastupati jedinstveno, imati vodeću ulogu u njihovoj reformi i strateški iskoristiti međunarodnu ulogu eura. EGSO preporučuje uvođenje glasanja kvalificiranom većinom u vanjsku politiku EU-a.

7.2. EGSO se zalaže za poticanje otvorene europske trgovinske politike zasnovane na pravilima kojom se dopunjuju i podupiru druge ključne politike EU-a o temeljnim pravima i vladavini prava, kao i klimatska, digitalna, inovacijska, socijalna i industrijska politika. Trgovinski sporazumi trebali bi povećati otpornost diversifikacijom uvoza, stvaranjem tržišnih prilika za europska poduzeća, poboljšanjem sigurnosti i ublažavanjem geopolitičkih rizika te promicati poštovanje socijalnih i okolišnih standarda i jamčiti jednake uvjete za pošteno tržišno natjecanje na globalnoj razini. Dodatni pristup kritičnim sirovinama i drugim ulaznim elementima, uključujući energiju, koji ti sporazumi omogućuju može doprinijeti osiguravanju otpornih, održivih i odgovornih lanaca opskrbe EU-a.

7.3. EGSO se zalaže za strateški pristup proširenju EU-a, pri čemu u prvom planu nedvojbeno mora biti održavanje europskog mira i stabilnosti te poticanje zajedničkog blagostanja. Buduća povjerenica za proširenje mora raditi na tome da se europski projekt nastavi kretati u smjeru mira, blagostanja i demokracije, kao i na postizanju dugoročne stabilnosti na našem kontinentu u kontekstu primanja novih članova u europsku obitelj sa zapadnog Balkana i iz ruskog susjedstva, kao što su Ukrajina, Moldavija i Gruzija. Moguće je da postojeći postupci donošenja odluka u EU-u neće biti prikladni za Uniju koju čini 30 – 35 zemalja. Važna zadaća nove Europske komisije bit će pripremiti i, ako to bude nužno, prilagoditi institucije te pomno pratiti napredak zemalja kandidatkinja u usklađivanju s temeljnim vrijednostima i pravnom stečevinom EU-a. Europska komisija u bliskoj suradnji s Europskim parlamentom mora se pobrinuti da svako buduće proširenje povoljno utječe na građane i građanke EU-a i zemalja kandidatkinja te da se očuvaju visoki standardi održivosti EU-a.

7.4. Tim bi se procesom trebalo potaknuti sudjelovanje organiziranog civilnog društva, uz posebnu ulogu socijalnih partnera, a sve političke stranke trebale bi se obvezati da će braniti pravo na udruživanje, izražavanje i slobodu tiska i medija te se boriti protiv monopola nad informacijama i manipulacije javnim diskursom. EGSO je već poduzeo važan korak prema proširenju time što je predstavnicima organizacija civilnog društva iz zemalja kandidatkinja omogućio *ad hoc* sudjelovanje na nekim svojim sastancima te potiče ostale institucije EU-a da učine isto.

7.5. EGSO poziva EU da razmotri mogućnost uvođenja glasanja kvalificiranom većinom u proces pristupanja EU-u, barem u svim međufazama, te da odluke budu otvorene, transparentne i dostupne široj javnosti. Trebalo bi donijeti strože izvršne mjere za temeljna prava.

7.6. EGSO podržava razvoj novog pakta za Sredozemlje kojim se promiču stabilnost, gospodarski i socijalni razvoj te održivi rast u toj regiji. U tom paktu prednost bi trebalo dati regionalnoj suradnji u područjima kao što su obnovljiva energija, pomorska sigurnost te uključive gospodarske mogućnosti i mogućnosti zapošljavanja kako bi mediteranske zemlje postale aktivni partneri u rješavanju zajedničkih pitanja.

7.7. EGSO se zalaže za sveobuhvatnu strategiju EU-a za Bliski istok, u okviru koje bi se ciljanom suradnjom rješavala pitanja mira, sigurnosti i društveno-gospodarskih izazova u toj regiji. Ta bi strategija prije svega trebala biti usmjerena na hitno i mirno rješavanje sukoba, poticanje demokratskog upravljanja, jačanje trgovinskih partnerstava i promicanje održivog razvoja, ali i na poštovanje ljudskih prava svih naroda te postizanje mirne stabilnosti i blagostanja u toj regiji.

7.8. EGSO smatra da je sastanak na vrhu EU-a i Afričke unije 2025. ključna prilika za produbljivanje veza između EU-a i Afrike, ponajprije u području uzajamnog gospodarskog razvoja, digitalne transformacije i otpornosti na klimatske promjene. EGSO naglašava važnost pravednih partnerstava koja se bave zajedničkim pitanjima, kao što su nezaposlenost mladih i održiva poljoprivreda, te potiču dugoročno blagostanje za oba kontinenta.

7.9. EGSO poziva Europsku komisiju da pokrene pripreme za blisku suradnju s Ujedinjenim narodima, među ostalim i povodom njihove Međunarodne godine volontera za održivi razvoj 2026. EGSO poziva Komisiju da surađuje s državama članicama UN-a, civilnim društvom i privatnim sektorom kako bi se tom proslavom 2026. učinkovito skrenula pozornost na vrijednost volontiranja i kako bi se volontiranje integriralo u razvojne politike na razini EU-a i na nacionalnoj razini.

8. **Zajednički rad i pripremanje Unije za budućnost**

8.1. Komisija bi do sredine 2025. bez odgode trebala predstaviti prijedlog višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje nakon 2027. kako bi EU raspolagao financijskim sredstvima potrebnima za ispunjavanje svojih političkih prioriteta.

8.2. Nova vlastita sredstva nužna su za to da se zajamči stabilan i održiv proračun EU-a, a EU bi trebao postupno povećavati omjer vlastitih sredstava u odnosu na prihode država članica zasnovane na BND-u.

8.3. Priprema za proširenje i reforme zahtijevaju prilagodbu **proračuna EU-a** i vlastitih sredstava EU-a kako bi se provele europske politike ulaganja. EGSO se zalaže za razvoj učinkovite i integrirane unije tržišta kapitala i punopravne bankovne unije, koja bi uključivala sve države članice, radi daljnjeg usklađivanja i uklanjanja prekograničnih prepreka, uz zadržavanje dobre regulative i nadzora, u cilju očuvanja financijske stabilnosti i održivosti europskog socijalnog modela, zaštite potrošača, ulagača i štediša te postizanja zdravog jedinstvenog tržišta.

8.4. EGSO predlaže da se u okviru sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira uspostavi investicijski fond EU-a. Njegov bi cilj trebao biti osiguravanje financijskih sredstava za investicijske projekte od strateškog europskog interesa kojima se izravno upravlja na razini EU-a, posebno u područjima od prekogranične važnosti.

8.5. EGSO predlaže skup kriterija za određivanje prioriteta i odabir ulaganja u okviru budućeg kapaciteta EU-a za ulaganja. Taj bi se fond trebao financirati kombinacijom sredstava, uključujući doprinose država članica, nova vlastita sredstva i zajedničko izdavanje dužničkih vrijednosnih papira EU-a. Ulaganja koja financira EU i državne potpore trebali bi se provoditi na temelju uvjeta kako bi se poštovali vladavina prava, temeljna prava i socijalni dijalog.

8.6. Fiskalna decentralizacija i autonomija ključne su za poticanje konkurentnosti. Sredstva iz Mehanizma za oporavak i otpornost i kohezijskih fondova trebalo bi iskoristiti na najbolji mogući način, a pristup bi trebao biti usmjeren na rezultate. Europska komisija trebala bi ubrzati procjenu i praćenje provedbe Mehanizma za oporavak i otpornost, koji će isteći 2026., uz aktivno sudjelovanje socijalnih partnera i organizacija civilnog društva, te ojačati tehničku potporu kako bi se sredstva u potpunosti apsorbirala, a njihov učinak na održivi rast maksimalno povećao. Europski semestar može poslužiti kao okvir za usmjeravanje financiranja EU-a te ojačati legitimnost i učinkovitost strategija rasta EU-a.

8.7. Nova pravila gospodarskog upravljanja na novi ciklus europskog semestra 2025. neće povećati fiskalni prostor za ulaganja u mjeri koja je potrebna da se premosti investicijski raskorak na razini država članica i da se ispune ciljevi Akcijskog plana za provedbu europskog stupa socijalnih prava. Jačanje veze između stupa socijalnih prava i procesa europskog semestra bit će ključno za praćenje napretka i osiguravanje odgovarajućeg financiranja i provedbe socijalnih politika. EGSO traži da se ciljevi i kriteriji utvrđeni u novom okviru za socijalnu konvergenciju redovito prate uz sudjelovanje socijalnih partnera i organizacija civilnog društva kako bi se utvrdile odgovarajuće politike i mjere za zaštitu kvalitetnog socijalnog modela u državama članicama. Za to su potrebna ulaganja u mjere pravedne tranzicije, uključivu i primjerenu socijalnu zaštitu, zdravstvene i obrazovne sustave, kao i rješavanje problema gubitka kupovne moći i sve većih nejednakosti među regijama i skupinama ljudi kako bi se izbjegla neravnoteža između prioriteta industrijske i socijalne politike.

8.8. Kratki vremenski okvir postupka europskog semestra ostavlja ograničenu mogućnost za odgovarajuće savjetovanje s organiziranim civilnim društvom, ali ključno je ojačati njegovu ulogu. Preporučuje se poboljšati postupak savjetovanja, i to pojednostavnjenjem pristupa informacijama, poboljšanjem komunikacijskih kanala između civilnog društva i relevantnih donositelja odluka, integracijom redovitih mehanizama povratnih informacija i uspostavom strukturiranog dijaloga.

8.9. EGSO traži da Europska komisija u program rada za 2025. uključi predloženu reviziju Direktive o javnoj nabavi, koja bi trebala „omogućiti da se pri javnoj nabavi u određenim strateškim sektorima [i tehnologijama] prednost daje europskim proizvodima”, a „pravila o javnoj nabavi [postat će] modernija i jednostavnija, osobito za *start-up* poduzeća i inovatore iz EU-a” ([1]), pri čemu će se voditi računa o potrebi za transparentnošću, poštovanju temeljnih prava i socijalnog dijaloga u tom procesu. Potrebno je nastojati ublažiti problem zlouporabe do koje može doći u lancima podugovaranja.

8.10. Kohezijska politika jest i mora ostati najvažnija dugoročna investicijska politika u EU-u, čija je ključna uloga jačanje socijalne, gospodarske i teritorijalne kohezije u Europi. To se može postići očuvanjem njezinih glavnih načela, poput načela višerazinskog upravljanja, partnerstva i podijeljenog upravljanja.

8.11. **Kohezijski fondovi** i dalje su ključni za uzlaznu gospodarsku i socijalnu konvergenciju. Kohezijske politike trebala bi podupirati posebna Glavna uprava za koheziju, a višerazinsko upravljanje tim politikama trebalo bi očuvati kako bi se olakšala bolja primjena njihovih programa, uključujući Europski socijalni fond plus (ESF+), proširenih inicijativama politike koje financira država i onima koje se sufinanciraju privatnim sredstvima. Od presudne je važnosti holistički, koordinirani i integrirani pristup na razini EU-a. Takav pristup mogao bi uključivati proračun EU-a koji bolje odgovara socijalnim zahtjevima i provoditi se u okviru reformiranog europskog semestra i njegova okvira za socijalnu konvergenciju u skladu s razboritom gospodarskom, socijalnom i financijskom politikom. Nadalje, na temelju iskustva s instrumentom SURE institucije EU-a trebale bi ocijeniti postoji li potreba za trajnim financijskim instrumentom kako bi se socijalni rashodi država članica mogli stabilizirati u slučaju vanjskih gospodarskih poremećaja i kako bi se pružila potpora radnicima i poduzećima u industrijskim sektorima i regijama na koje najviše utječu procesi digitalne i zelene tranzicije.

Bruxelles, 4. prosinca 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE

([1]) Ursula von der Leyen, Izbor za Europu: političke smjernice za sljedeću Europsku komisiju 2024. – 2029., str. 12.